

Hvorfor feires Jesu fødsel 25. desember?

- Blant de første kristne var det tydeligvis ikke vanlig å feire jul, dvs. Jesu fødselsdag (jf Origenes PG XII, 495). Man feiret derimot hans dødsdag, og det nærmere bestemt som den dagen han gikk inn i himmelen. De kalte derfor denne dagen ”fødselsdag” (dies natalis, jf for eksempel fortellingen om Polykarps martyrium, 18,3). Med denne høytiden fikk man del i frelsen gjennom Jesus, som ved sin lidelse beseiret døden.

- Den nøyaktige dato for denne sentrale hendelsen ble værende i de kristnes hukommelse. Det var den 14/15. dagen i den jødiske måneden Nisan. Men om datoen for Jesu fødsel tier evangeliene, og frem til det andre århundret også de andre tidlige kristne skriftene.

- ▶ Deretter dukket de første datoene for julen opp. I begynnelsen var de forskjellige. 25. desember blir første gang omtalt indirekte hos Sextus Julius Africanus i år 221. Den første direkte henvisningen finner vi i Depositorio Martyrum filocaliana, en liturgikalender fra året 354 (MGH, IX, I, 13-196), der det står: *VIII kal. Ian. Natus Christus in Betleem Iudaeae* – 25. desember ble Kristus født i Betlehem i Judea. Fra og med det tredje århundre blir denne kalenderdagen vanlig i den vestlige kirken.

- ▶ Hvorfor 25. desember? Ifølge en vanlig forklaring er grunnen til dette at man i Roma fra år 274 feiret *dies natalis Solis invicti*: ”dagen for den ubeseirede sols fødsel”, da lyset vinner over årets lengste natt. Til støtte for denne hypotese anføres det at juleliturgien og datidens kirkefedre knytter Jesu fødsel til bibelske uttrykk som ”rettferdighetens sol” (Mal 4,2) og ”verdens lys” (Jo 1,4ff).

De kristne knyttet Jesu frelsesdød sammen med hans unnfangelse og holdt begge hendelsene hellige på samme dag.

- Det finnes imidlertid ingen bevis for denne påstanden. Dessuten er det mer enn tvilsomt om datidens kristne virkelig ville innføre hedenske høytider i den liturgiske kalenderen, spesielt under trykket av forfølgelsene de opplevde. Men det er likevel ikke utelukket at den kristne høytiden i tidens løp har falt sammen med og tatt opp i seg den hedenske.

- ▶ En annen forklaring er mer overbevisende. Ifølge denne henger Jesu fødselsdato sammen med hans menneskevorden, altså hans tilblivelse i Marias skjød.

- ▶ Menneskene i antikken og middelalderen beundret universets fullkommenhet, der alt befinner seg i en innbyrdes harmoni. Dette synet preget også de kristne og deres trosoppfatning. Et uttrykk for dette var at de satte Guds store inngrep i verden inn i et tidsbegrenset forhold blant dem selv.

- ▶ Allerede jødene knyttet både skapelse og frelse til måneden Nisan. De kristne på sin side feiret Jesu menneskevorden (hans unnfangelse i Marias skjød) og hans forløsende lidelse på Golgata på samme dag. Et anonymt skrift om solverv og liknende iakttagelser sier konkret at Jesus ble unnfanget ”den åttende dag i aprils kalender”, altså 25. mars, og at den dagen skulle være den samme som dagen for hans lidelse: ”Han ble unnfanget og han døde på samme dag”. (jf B. Botte, *Les Origines de Noel et de l'Épiphanie*, Louvain 1932 I. 230-33). Dette gjenspeilet seg senere også i de kunstneriske fremstillingene av Marias bebudelse: Jesusbarnet som stiger ned fra himmelen bærer der et kors.

Blant de første kristne var det tydeligvis ikke vanlig å feire sin fødselsdag. Man feiret derimot *dies natalis*, den dagen de gikk inn i himmelen.

- Jul feiret man vel derfor 25. desember, siden denne dagen er nøyaktig ni måneder etter 25. mars: lengden på Marias svangerskap.

- Også de østlige kirkene kjenner til denne tidslengden. På grunn av avvikelser fra den vestlige kalenderen feirer de Jesu menneskevorden – og samtidig hans lidelse 6. april. Men også hos dem kommer julen ni måneder senere, nemlig 6. januar.

- ▶ Man kan altså med gode grunner anta at de kristne knyttet Jesu frelsesdød sammen med hans unnfangelse og holdt begge hendelsene hellige på samme dag, og at denne dagen avgjorde dato for juledagen. ”Utslagsgivende for 25. desember var vel sammenhengen mellom skapelse og kors, mellom skapelse og Kristi unnfangelse” (J. Ratzinger, ”Der Geist der Liturgie”, s. 94).